

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**«НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2019 року

Мелітополь - 2019

УДК 502+338+379.85+55+91+93+94

Н 34

Н 34 **Наукове сьогодні: теоретико-прикладні дослідження та перспективи.** Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 травня 2019 року / За ред. Л.М. Донченко, І.А. Арсененко, В.Д. Гапотія, С.І. Пачева, Л.А. Прохорової, О.М. Ситника. Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 250 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за стилістику, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2019

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019

<i>Арсененко І. А., Кириєнко Ц. В., Кальченко Є. В., Гуцалюк Є. О.</i> Туристсько-екскурсійне підприємство як суб'єкт господарської діяльності індустрії туризму в Україні	196
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Кириєнко Ц. В., Галатенко Ю. О.</i> Розвиток культурно-пізнавального туризму в Слов'янському районі Донецької області	199
<i>Байтеряков О. З. Мельник Д. С.</i> Підходи до оцінки туристичних історико-культурних ресурсів	202
<i>Бобровська О. О.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку замкового туризму в Україні та світі	206
<i>Донець І. А., Арсененко І. А., Тригуб М. М.</i> Організація екологічного туризму на природоохоронних територіях	210
<i>Донець І. А., Арсененко І. А., Хомотюк Д. М.</i> Пріоритетні напрями удосконалення розвитку малих підприємств сільського зеленого туризму в Запорізькій області	214
<i>Рибальченко Н. П.</i> Дослідження нових шляхів державного регулювання туристичної галузі як складової соціально-економічного розвитку України ...	218
<i>Топалова О. І, Івахненко А. І., Никифорова А. А.</i> Історія розвитку транспортних послуг: світовий вимір	221
<i>Хрущ Ю. М., Григоренко М. В.</i> Сучасний стан розвитку екологічного туризму на території Запорізької області	228
<i>Хрущ Ю. М., Панченко А. Ю., Ковальчук А. А.</i> Особливості розвитку фольклорного туризму в Україні	231
РОЗДІЛ V. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА.....	234
<i>Котова О. В., Столяр О. А.</i> Волейбол як засіб розвитку фізичних якостей учнів	235
<i>Непша О. В., Бессараб В. А.</i> Формування здорового способу життя учнівської молоді в Україні	238
<i>Челебієв І. С.-І.</i> Зміст і методика проведення занять з фізичної культури на розвиток бистроти засобами вправ тхеквондо	242
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	245

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Петуша О. В., Бессараб В. А.

Діяльність з формування здорового способу життя (ЗСЖ) та гігієнічного виховання населення в Україні здійснюється шляхом формальної та неформальної освіти різних верств населення [4,с.180].

Валеологічна освіта (health adduction по ВООЗ) в процесі загальноосвітнього навчання підростаючого покоління в сучасних умовах вважається у світі провідним чинником в системі формальної освіти підростаючого покоління.

В 2017 році Законом України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» була розпочата реформа освіти в країні. В законі питання охорони здоров'я знайшли також своє відображення у 9 статтях, зокрема, в статті 77 – організація медичного обслуговування в системі освіти, у статті 18 – післядипломна освіта у сфері охорони здоров'я, стаття 6 – засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності, стаття 53 – обов'язки здобувачів освіти, статті 54 і 55 – права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, батьків, здобувачів освіти відповідно тощо. Разом з тим слід відмітити, що практично за винятком статей 18 і 77, в усіх інших статтях питання охорони здоров'я сформульовані занадто стисло та фактично зведені до не зовсім конкретного словосполучення «здорового способу життя». Так, в статті 12. «Повна загальна середня освіта» наголошується, що «Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності», серед яких «громадянські та соціальні

компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя...» [1].

Суттєвим недоліком нового закону про освіту є те, що реалізація стратегії «Здоров'я через освіту» по суті не знайшло свого втілення. Не дивно, що, наприклад, в статті 64 «Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки» на МОН України не покладені обов'язки щодо забезпечення реалізації стратегії ВООЗ «Здоров'я через освіту». По цій же причині курс «Основи здоров'я», що є ключовим елементом валеологізації всього навчального процесу в закладах освіти, а також підготовка і навчання викладачів цього курсу (використовується каскадна модель навчання, що передбачає перехід на наступний етап після повного завершення попереднього) залишився без відповідної уваги.

Тим самим суттєвих змін в інтегрованому курсі «Основи здоров'я», що входить до державного компоненту освіти, у 2017 р. не відбулося.

Між тим говорити про ефективність валеологічної освіти підростаючого покоління наразі важко. На сьогодні ЗСЖ не став важливою складовою нормою серед підростаючого покоління. Серед учнів спостерігається недостатня фізична активність, серед неповнолітніх поширюється наркоманія, переважна більшість підлітків та молоді не додержується тверезого способу життя, значна частина учнівської молоді має досвід тютюнопаління, ще й досі серед підлітків не сформована культура здорового дозвілля тощо.

В той же час необхідно зазначити, що підлітки та молодь відчують потребу в необхідності дотримання ЗСЖ. За даними ГО «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременко» 63,9% школярів вважають за потрібне щось змінити у поведінці та звичках для поліпшення свого здоров'я, а 67,1% – використати необхідну інформацію щодо збереження здоров'я. Соціологічним дослідженням «Молодь-2017» було виявлено, що «популяризація ЗСЖ» є одним з найбільш затребуваних напрямків державної молодіжної політики як на рівні країни, так і на рівні окремого населеного пункту: підтримка талановитої молоді (відповідно, 65% і 44%), популяризація здорового способу життя (відповідно, 46% і 45%) та сприяння забезпеченню житлом (відповідно, 45% і 41%) [5].

Освіта і здоров'я нерозривно пов'язані між собою. Освіта сприяє зміцненню здоров'я і навпаки. Здорові учні вчаться краще. Реалізація концепції «Здоров'я через освіту», як свідчить світова практика, зокрема, діяльність навчальних закладів країн ЄС – що найбільш наближеними за своїми характеристиками і вимогами є саме міжнародний проект Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю (далі – ЄМШСЗ). Він стосується здоров'я усіх верств підростаючого покоління і реалізується в місцях їх організованого навчання, виховання, дозвілля та оздоровлення: в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, інтернатних закладах освіти, технічно-професійних училищах, вищих навчальних закладах тощо (усіх типів, видів акредитації та форм власності) [2].

Моделі ЄМШСЗ в Україні ґрунтуються на формуванні ЗСЖ на засадах розвитку навичок через валеологізацію змісту навчальних предметів та систему позакласної та позашкільної виховної роботи. Одночасно реалізуються різноманітні програми «Рівний – рівному», «Діалог», «Школа проти СНІДу» тощо. Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю за різними даними коливається від 5,0 до 5,5 тис. навчальних закладів. Тим не менш, питання ефективності роботи мережі ЄМШСЗ залишається відкритим [2].

Підлітковий вік – сприятливий вік для формування здорового способу життя [3,с.137]. Одним із нетрадиційних напрямків роботи серед підростаючого покоління щодо збереження власного здоров'я є реалізація пілотного проекту «Клініка, дружня до молоді» (КДМ), впровадження якого, за підтримки Дитячого фонду ООН/ЮНІСЕФ, було розпочато в Україні у 1998 році.

Завдання КДМ полягають в тому, щоб надати медико-соціальну та консультативну допомогу, спрямовану на: формування здорового способу життя; збереження психічного здоров'я, в т.ч. при складних життєвих обставинах;профілактику інфекцій, що передаються статевим шляхом, у тому числі ВІЛ/СНІД;формування навичок, які сприяють збереженню здоров'я, підвищенню рівня інформованості з питань ЗСЖ тощо. Наразі в Україні працює 139 КДМ (проти 142 у 2016 р.) в наступній моделі: Центр – 10, відділення – 44, кабінет – 85, мережа кабінетів – 1 [5].

Незважаючи на позитивну динаміку в цілому щодо збільшення обсягу роботи з використанням індивідуальних і групових форм, значним недоліком роботи КДМ є те, що вони, як і в попередні роки, переважно розміщені в міській місцевості. Таким чином, спостерігається нерівноправність доступу до профілактичних послуг між мешканцями міст і сіл: щорічно за останні 4 роки майже три чверті відвідувачів КДМ – це мешканці міської місцевості. Структура звернень до КДМ в 2017 р. в порівнянні з попередніми роками практично залишилася без змін: I місце – з приводу консультувань з різних питань; II місце – з приводу захворювань; III місце – з приводу психологічної допомоги [5].

Список використаних джерел

1. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Єжова О. О. Школи здоров'я у країнах Східної Європи: теорія і практика: монографія / О. О. Єжова, А. А. Беседіна, Т. І. Бережна; за заг. ред. О. О. Єжової. – Суми: Сумський державний університет, 2016. – 288 с.
3. Ковальчук О.В. Здоровий спосіб життя як складова культури здоров'я учнів загальноосвітніх шкіл / О.В. Ковальчук, О.В. Непша // Північне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у міжнародному контексті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року). – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. –С.137-140.
4. Непша О.В. Здоров'я як потреба і цінність людини в сучасному суспільстві / О.В. Непша, Г.П. Суханова, В.В. Іваненко // Роль освіти у формуванні життєвих цінностей молоді: матеріали регіональної науково-практичної конференції студентів і молодих учених (02 грудня 2016 р.). – Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. –С.180-182.
5. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2017 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ : МВЦ «Медінформ», 2018. – С.107-119.